

שנת השמיטה
ה' תשפ"ב

דין ברכת חתנים

להחזיר עטרת ברכת חתנים

שנת השמיטה
ה' תשפ"ב

דין ברכת חתנים

להחזיר עטרת ברכת חתנים

לע"נ

אבינו מורנו גומל חסדים טובים

משה בן אסתר ז"ל

למשפחת זאדה

נלב"ע יא בטבת תשפ"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לע"נ

אבינו היקר

יחזקאל בן חנה

נלב"ע כ' ניסן תשנ"ט

ולע"נ

אימנו היקרה רבת המעשים

הדסה בת סחבג'אן ע"ה

למשפחת רפאלי

נלב"ע כב' ניסן תשפ"ב

ת.נ.צ.ב.ה

לתגובות והארות

דוד גבאי

ארץ חפץ 112/24 ירושלים

Yochay6@gmail.com

א. בגמ' כתובות [ז:] ת"ר מברכין ברכת חתנים רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה אמר אביי וביהודה שנו מפני שמתייחד עמה. תניא אידך מברכין ברכת חתנים בבית חתנים וברכת אירוסין בבית האירוסין. ע"כ. ולכאוי' 'בית חתנים' היינו בית מיוחד שבונים לחתנים ששם עיקר השמחה וכמו שאמרו בתענית [יד:] אי זהו בניין של שמחה זה הבונה בית חתנות לבנו, ור"ל שמברכין ברכת חתנים רק בבית זה הנעשה עבור החופה וז' ימים. אולם ממה שאמר רבי יהודה אף בבית האירוסין ש"מ שא"צ בית בדווקא דהא לא מצינו בית מיוחד לאירוסין וע"כ דכוונת רבי יהודה בזמן האירוסין, ולפ"ז יל"פ ג"כ בדעת ת"ק דכוונתו דיברך בשעת הנישואין ובא רק לאפוקי מרבי יהודה דס"ל שמברכין אף באירוסין אך לעולם מברך בעת הנישואין בכל מקום שירצה וא"צ דווקא בית המיוחד. וכ"נ מפרש"י שכו', בית חתנים 'כשנכנסה לחופת נישואין', וכ"כ לפרש רבינו יהונתן מלוניל ובר"ן שע"ג הרי"ף, וכוונתם כנז' שא"צ בית חתנים אלא קאי על הזמן שמברכים, וכ"כ בשטמ"ק בשם הריטב"א דלפרש"י א"צ בית חתנים דווקא כדמוכח מדברי רבי יהודה ואביי אלא אורחא דמילתא נקט ואין הקפידא אלא לברך אותה, וכ"כ התוס' והרא"ש והמרדכי בפ"ב דסוכה [כה:], דאין להביא ראייה מפ"ק דכתובות ממה שאמרו בית חתנים דבעינן דווקא במקום חופה דדלמא לאפוקי מדברי יהודה קא אתי דאמר אף בבית האירוסין מברכין אותה. מיהו בשטמ"ק כ' בשם רבינו יונה, דמדקאמר מברכין ברכת חתנים משמע דדוקא במקום החופה מברכין ויש סיוע לזה במסכת סוכה, גם בחידושי הר"ן כ' דמברכין דווקא בבית חתנים אבל בבית אירוסין אין מברכין מפני שאין בה חופה ואין שמחה אלא בחופה והכי מוכח במס' סוכה וכו', וכ"כ בחידושי המאירי דבית חתנים הוא 'מקום' שנכנסה בו לחופה ובית האירוסין הוא מקום שנתקדשה בו, וכ"כ בשטמ"ק בשם הגאונים דבית חתנים הוא בית שעושין בו חופה ובית האירוסין הוא

בית אביה של כלה. וכן מבוי בלשון הרמב"ם בפ"י מאישות ה"ג שכ',
וצריך לברך ברכת חתנים 'בבית החתן'¹ קודם הנישואין וכו', והוא
נגזר מלשון הגמ' בכתובות, וכן העתיק השו"ע אבהע"ז ר"ס ס"ב.
ונמצא לכאוי דדין זה אם מברכין דווקא בבית חתנים תלוי בפלוגתת
הראשונים.

ב. אולם בגמ' סוכה [כה:]: איתא, חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורים
מן הסוכה כל שבעה מ"ט משום דבעו למיחדי וליחדו בסוכה אין
שמחה אלא בחופה וכו'. וכתבו התוס' והרא"ש דאע"פ שאין להוכיח
מגמ' דכתובות דבעינן דווקא מקום חופה דהוא בית חתנים מ"מ
משמע מכאן דאם יצא חתן מחופתו אפילו כלתו עמו והולכים לאכול
בבית אחר אין מברכין שהשמחה במעונו ולא ברכת חתנים כיון דאין
שמחה אלא בחופה, וכ"כ במרדכי סי' תשד"מ בשם או"ז, וכ"כ
הרשב"א והר"ן בכתובות שם דאין מברכין אלא מחמת שמחה ואין
שמחה אלא בחופה וכמבוי בפ"ב דסוכה, וכ"כ בחידושי הרא"ה
והריטב"א שם, וכ"כ במאירי בכתובות ובסוכה דאין מברכין אלא
דווקא בחופה דבעינן מקום שמחה, וכ"כ בהג"מ פ"ב מהל' ברכות ה"ד
ובתשו' הרדב"ז ח"ד סי' רמ"ט. ומהא מבוי דגם מאן דס"ל דליכא
להוכיח מכתובות מ"מ הוא מוכח היטב מדברי הגמ' בסוכה, דהא
חופה הוא מקום המיוחד להם והוא בית חתנים וכמבוי בלשון התוס'
והרא"ש דהכל אחד, גם עוד דהני דס"ל להוכיח מכתובות כתבו דהוא
מוכח ג"כ מגמ' סוכה, ונמצא דלכו"ע עכ"פ בעינן בית חתנים דווקא
או מסוגיית דכתובות דבעינן בית חתנים או מסוגיית דסוכה דבעינן

¹ כן משמע ממה ששינה מלשון הגמ' לכתוב בלשון יחיד 'בבית החתן' ולא כ' בבית חתנים
דומיא דרישא שכ' ברכת חתנים בלשון רבים. מיהו בפ"ב מברכות ה"ט כ' כלשון הגמ',
בבית חתנים מברכין ברכת חתנים, וכ"כ עוד בפ"ה מברכות ה"ה, [אולם עיי"ש ברבינו
מנוח דמשמע ממש"כ בבית חתנים דדוקא בבית החתן מברכים שהשמחה במעונו].
ויל"ע מדברי ב"י ר"ס ס"ב שציין על לשון הרמב"ם לדברי רש"י בכתובות, וצ"ע מדברי
הראשונים בסוכה שכתבו שאין להוכיח כלום מגמ' דכתובות וכמבוי מלשון רש"י וכמש"כ
הריטב"א שם, וכן שמדקדק מלשון רש"י שכ' 'חופת' נישואין, וס"ל שכוונתו לפרש כדברי
הגמ' בסוכה דבעינן דווקא חופה.

חופה והכל ד"א הוא, וכן מבו' בר"ן בכתובות שהוא מפרש כפרש"י בהא דבית חתנים ומ"מ מבאר דבעינן שיהא בני החופה.

ג. מיהו מצינו מי דפליג ע"ז וס"ל דלא בעינן בית חתנים, כן הוא שיטת הראב"ד כמובא בספר הבתים [שערי ברכות ש"ה דין ז'] דכל מקום שהחתן מיסב שם מברכין ז' ברכות ונראין דבריו, וכ"כ המאירי בכתובות ד"א שכל מקום שהחתן מתקין בו סעודה מברכין בו ברכת חתנים ולא אמרו כאן בית חתנים אלא למעט בית האירוסין והברכות אינם תלויות במקום השמחה וכל שהוא מתקין סעודתו לשם מברכין ברכת חתנים ואף גדולי המפרשים נסכמים בה ומביאים ראיה ממה שאמרו בתלמוד המערב במס' מגילה וכו', וכ"כ הריטב"א בסוכה בשם י"א², וכן צידד הר"ן שם די"ל דאפילו שלא במקום חופה מברכין ברכת חתנים דהא ברכה אע"ג דמשום שמחה לא תליא בחופה וכך נוהגים היום לברך ברכת חתנים בכל אחת מבתי החתונה כל זמן שהחתן או הכלה הם שם. וכן נקטו להלכה כמה אחרונים, כ"כ בב"ח אות י' די"ל דמברכין אפילו בבית אחר והא דקאמר בבית חתנים לא אתא לאפוקי אלא בית אירוסין³, וכ"כ ה"ט"ז סק"ז בטעמו השלישי לברך ברכת חתנים בכל בית שעושין בו סעודה לכבוד החתן והכלה ושמחים שם, דכ"ש לפי מש"כ הר"ן דיש לברך בכל גווני ושכן נוהגין היום לברך בכל אחד מהבתים אפילו שלא במקום חופה וכ"כ בכתבי מהר"ל מפראג דמברכין אף שלא במקום חופה ומה שאמרו בסוכה שאני התם דלא יכול לשמוח כראוי. ע"כ. והוב"ד בבית שמואל סק"י"ג. וכ"כ בכנה"ג ס"י ס"ב בהגה"ט אות כז' שמנהגם באיזמיר לברך שבע ברכות בכל אחד מבתי החתונה וכדברי הר"ן, וציין לדבריו בבה"ט

² ועיי"ש שביאר דמה דאמרינן אין שמחה אלא בחופה לא בא אלא למעוטי שאין אומרים שבע ברכות באירוסין וכמש"כ הראשונים לדחות הראייה מהא דכתובות.

³ מיהו סיים שם, דשאני סוכה דאין דעתו להניח החופה בסוכה אלא כדי לאכול שם אבל כשהלך לגמרי בבית אחר א"כ מניח שם החופה ובית חתנים הוי והוסיף שכ"כ הסמ"ק והרא"ש, ע"כ. וצ"ב דאם הולך לגמרי לבית אחר א"כ כו"ע מודו בזה וכמש"כ הרא"ש ומה שייך למש"כ בתחילת דבריו דא"צ כלל בית חתנים.

סקי"ד. וכ"כ בסידור בית עובד הל' ברכת חתנים אות י"ח. מיהו הר"ן גופיה אחר שכתב המנהג שנהגו לברך בכל מקום, סיים דבריו וכי 'אבל מכל מקום יש לחוש לדברי רבותינו הצרפתים בעלי התוס'. וכן פשיטא ליה להר"ן בכתובות דבעינן דווקא מקום חופה, ועי' בב"י שהעתיק דברי התוס' והרא"ש והמרדכי דבעינן דווקא מקום חופה ולאחמ"כ הביא לדברי הר"ן עד תומו דעכ"פ יש לחוש לדברי התוס', ונמצא שלדעת הב"י אין לסמוך ע"ד הר"ן אחר שאיהו גופיה נקיט לבסוף להחמיר וכמש"כ בפשיטות בכתובות, וכן ציין שם בד"מ לדברי הר"ן בכתובות דס"ל למעשה כסיום דבריו במס' סוכה. וכן נקיט בטור ובשו"ע סי' ס"ב, ס"א וס"ה וס"ז, דבעינן דווקא שיהא בית חתנים, והוא מלשון הרמב"ם בפ"י מהל' אישות ה"ג והלאה ובפ"ב דברכות ה"ט וה"י, וכן כתב השו"ע עוד בס"י והוא מדברי הטור בשם הרא"ש.

ד. ויש לראות אם גם ברכת אשר ברא לבדה הוי בכלל ברכת חתנים ובעינן דווקא בית חתנים, דהא אמרינן בכתובות [ח.] יומא קמא בריך כולוהו מכאן ואילך אי איכא פנים חדשות בריך כולוהו ואי לא אפושי שמחה בעלמא הוא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא, ולכאוי משמע דלא הוי בכלל ברכת חתנים שאינה באה כשהיא לבדה אלא במקום אפושי שמחה בעלמא ודינה כדן שהשמחה במעונו,⁴ אולם מאידך י"ל דוודאי הוי ג"כ ברכת חתנים רק כיוון דהוי ברכה כללית אפשר לברכה לבדה גם היכא שאין ריבוי שמחה של פנים חדשות. והתוס' רי"ד כי בשם רבי יוסף הלוי 'ואשר ברא כיון דמברכת חתנים הוא לא מברכין לה בדליכא פנים חדשות אלא בעשרה', וכ"כ בחידושי הרמב"ן דמדקאמרינן בגמ' [ח.] בריך חמש בריך שית מבו' דהשמחה במעונו לא הוי ברכת חתנים אבל אשר ברא הוי בכלל ברכת חתנים [עיי"ש בר"ן שמבאר דבריו היטב], וכ"כ בחידושי הרא"ה דאף אשר ברא הוי

⁴ דהא ברכה זו פרש"י שם שהיא לשם כל ישראל דהוא שבח שמשבח להקב"ה שברא חתונת דיבוק איש באשה ע"י שמחה וחדווה, ונמצא דאינה באה עבור חתן וכלה אלו דווקא אלא ברכת שבח כללית.

בכלל ברכת חתנים ובעי חופה, וכ"כ בחידושי הרשב"א דאין מברכין אשר ברא אלא כל שבעה ובחופה שאף היא מכלל ברכת חתנים היא, וכ"כ עוד בתש"ו סי' תרמ"ו ובסי' אלף קס"ז דברכת אשר ברא ודאי מכלל ברכת חתנים היא ואין הפרש בין ז' ברכות לברכת אשר ברא וצריכה עשרה וכדאמרינן בגמ' מאי מברך אמר רב יהודה שהכל ברא לכבודו יוצר האדם אשר יצר את האדם בצלמו שוש תשיש שמח תשמח אשר ברא ואין הפרש בין ברכת אשר ברא לשאר הברכות אלא לענין פנים חדשות בלבד, וכ"כ בחידושי הר"ן בכתובות ובהג"מ פ"ה דברכות סוף אות ב' דברכת אשר ברא בכלל ברכת חתנים, וכ"כ באו"ח הל' ברהמ"ז סי' נח' ובכלבו סי' כ"ה, דגם אשר ברא בעינן עשרה דברכת חתנים נקראת ושכ"פ הרמב"ם ומחזור ויטרי. וכן מבוי היטב היטב דעת התוס' והרא"ש והמרדכי הנז' במש"כ שאם הולכים בבית אחר אין מברכין שהשמחה במעונו ולא ברכת חתנים, ומשמע דה"ה ומכ"ש מהשמחה במעונו דגם ברכת אשר ברא הוי מברכת חתנים ובעינן דווקא שיהא בית חופה⁵. וכן מבוי בתש"ו הרדב"ז ח"ד סי' רמ"ט.

ה. ובאמת שכן מפורש דעת הרמב"ם שכ' בפ"ב דברכות ה"ט, בבית חתנים מברכין ברכת חתנים אחר ארבע ברכות אלו בכל סעודה וסעודה שאוכלים שם וכו', ובסי' כ' ברכה זו שמוסיפין בבית חתנים היא ברכה אחרונה משבע ברכות של נישואין בד"א בשהיו האוכלין הן שעמדו בברכת נישואין ושמעו הברכות אבל אם היו האוכלין אחרים שלא שמעו ברכות נישואין בשעת נישואין מברכין בשבילן אחר ברכת המזון שבע ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין. הרי דמפרש דברכת אשר ברא היא הנקראת ברכת חתנים ועליה אמרו בגמ' דמברכין

⁵ וכ"כ בבית שמואל סקי"ג שכן כתבו התוס' והרא"ש שגם אשר ברא אין אומרים שלא במקום חופה. מיהו השו"ע השמיט הא דהשמחה במעונו דבזה לא נקטין כדבריהם אלא כמש"כ הר"ן וכמש"כ בב"י דהשמחה במעונו א"צ חופה דלא תליא בחופה דהא אמרינן לה ג"כ קודם החופה אבל אשר ברא הוי בכלל ברכת חתנים ובעינן חופה.

ברכת חתנים בבית חתנים, רק היכא דהוי גם פנים חדשות מברכין את כל השבע ברכות, וכ"כ רבינו מנוח שם דברכת חתנים היא ברכת אשר ברא שהיא אחרונה מז' ברכות וכמו שיבאר הר"מ. וכלשון הרמב"ם כ"כ בשו"ע בס"ה ובס"ז וכן בס"י העתיק לשון התוס' והרא"ש בסוכה, וא"כ מבוי דבעינן בית חתנים אף לגבי ברכת אשר ברא לבדה. ויש לתמוה על המנהג הנפוץ כיום אצל בני ספרד לברך בכל הז' ימים כשעושין אצל אחרים שבע ברכות רק ברכת אשר ברא מחמת דאין לברך אלא בבית חתנים ובזה"ז ליכא בית חתנים, ולמבוי דעת הראשונים הנז' והרמב"ם והשו"ע דאף אשר ברא מיקרי ברכת חתנים וכיון דנקטינן דבעינן בית חתנים א"כ אין לברך כלום כשעושין הז' ברכות אצל אחרים.⁶

ו. ואולם מצינו לכמה ראשונים דס"ל דאינה בכלל ברכת חתנים, כ"כ שם בתורי"ד לחלוק ע"ד רבי יוסף הלוי דאינו נ"ל דכל היכא דאמרי ברכת חתנים לא משמע אלא ז' ברכות ולא אשר ברא בלחוד דהא אשר ברא בלחוד לא בעיא פנים חדשות, וכ"כ הר"ן בכתובות דברכת אשר ברא בפנ"ע לא מיקריא ברכת חתנים והוכיח כן מלשונות הגמ' והאריך לחלוק ע"ד הרמב"ן בזה, וסיים דכשם שהשמחה במעונו אינה ברכת חתנים דהא בי מהולא הוו מברכין לה אי לאו משום צערא דינוקא ה"נ אשר ברא לאו ברכת חתנים ולא בעיא עשרה שאינה באה אלא משום אפוש' שמחה בעלמא,⁷ וכ"כ הריטב"א בזה"ל: ולענין ברכת אשר ברא אע"ג דמברכין היכא דליכא פנים חדשות דעת רבותי דהיא מברכת חתנים ובעיא עשרה ובעיא חופה אבל בתוס' אומרים

⁶ וכ"כ הגר"מ אליהו זצ"ל בשו"ת מאמר מרדכי ח"ב אה"ע סו"ו ובספר בית חתנים ח"ב פי"ד ה"ג בשם הגר"צ אבא שאול זצ"ל שאין לברך אפילו ברכת אשר ברא. וכן העידו מגידי אמת שהגר"צ היה מורה שלא לברך אף אשר ברא מפני שלדעת השו"ע אף בזה בעינן בית חתנים. אולם דעת מו"ר מופה"ד זצ"ל כפי שהובא בספר ילקו"י שובע שמחות עמ' ש"א שמברכין ברכת אשר ברא אף שלא בבית חתנים.

⁷ ועיי"ש שמס"ם 'וכן נראין דברי הרמב"ם ז"ל בפ"ב מהל' ברכות'. וצ"ע דמפורש להיפך וכמש"כ רבינו מנוח. ועי' בח"מ סק"ד שהעתיק לדברי הר"ן ולא העתיק לסיום דבריו שכן נראין דברי הרמב"ם רק ציין לע' ברמב"ם, ואולי הרגיש בקושיי' זו.

דכיון דלא בעיא פנים חדשות אף היא לא בעיא חופה ולא בעיא עשרה כדאמרינן בסמוך מכאן ואילך אפוישי שמחה בעלמא הוא מברך שהשמחה במעונו ואשר ברא אלמא כי הדדי נינהו בעניין זה דליתאמרי באפוישי שמחה בעלמא וכן נראה עיקר. ואע"פ שמנו ברכת אשר ברא מכלל ברכת חתנים אין התלמוד קורא ברכת חתנים אלא כשאומר כל ז' ברכות הלכך נהי דברכת אשר ברא חשיבא מכלל ברכת חתנים והיא חלק ממנה לא הצריכו בה עשרה ולא חופה אלא באומר כל הברכות כשם שלא חייבו בה פנים חדשות.

ז. **אולם** באמת אין כאן כמעט פלוגתא, דהר"ן גופייה אחר כ"ד סיים להלכה בדברי הרמב"ן 'ושמעתי שאין לברך ברכת חתנים ואשר ברא אלא בחופה כי אין שמחה אלא בחופה כדאמרינן במסכת סוכה [כה:]: ליתבו בסוכה וליחדו בסוכה אין שמחה אלא בחופה אלמא אין לברך ברכת חתנים אלא בשבעה ימי משתה וחופה'. ומבוי דאע"פ דס"ל דאינה בכלל ברכת חתנים כמו שמוכיח מגמ' דכתובות מ"מ בעינן שיהא בית חתנים משום שמחה כמבוי בגמ' דסוכה וע"ז לא פליג אע"פ שס"ל דאינה בכלל ברכת חתנים, הרי דלענין 'בית' חתנים אף להר"ן אין לחלק בין אשר ברא לשאר ברכות, וכ"כ בד"מ סק"ד דדעת הר"ן דאפילו אשר ברא לחוד אין מברכין אלא במקום חופה. ומעתה י"ל דאף התור"י קמודי לזה וס"ל כהר"ן דאף דלא הוי מברכת חתנים מ"מ בעינן בית חתנים משום שמחה דמנ"ל להפיש פלוגתא ועכ"פ אין להכריח בהיפך. גם דעת הריטב"א אינו מבוי כלל דאמנם בכתובות מסיק דהעיקר כהתוס' דא"צ חופה אולם בסוכה שם כ' 'ומהא שמעינן שאין אומרים ברכת חתנים ואפילו ברכת אשר ברא אלא בחופה וכו' וי"א שאפילו שבע ברכות אומרים במקום שיושבים חתן וכלה אע"פ שאינו מקום חופה ולא אמרינן אין שמחה אלא בחופה אלא למעוטי שאין אומרים שבע ברכות באירוסין. תוספות'. הרי מבוי בדעת הסתם דאף אשר ברא בעינן דווקא בחופה ואף הי"א אינם מחלקים בין אשר

ברא לשאר ברכות אלא ס"ל דא"צ כלל בית חתנים וכדעת הראשונים שהובאו לעיל⁸, וא"כ מנ"ל ליזיל בתר דבריו בכתובות לחלק בין אשר ברא לשאר ברכות וליהוי דעה יחידאה ממש דלמא דבריו בסוכה עיקר וכדעת כל הראשונים.

ח. אמור מעתה דאין לנו מלבד שיטת יחיד שהוזכרה בריטב"א מי שיאמר דשאני ברכת אשר ברא דא"צ בית חתנים⁹ אע"פ ששאר ברכות בעינן¹⁰, ולפי"ז יש לדחות מש"כ בכמה ספרים ליישב המנהג שנהגו לברך אשר ברא אפילו שלא בבית חתנים דהוי כמו ס"ס [אפילו שבי הצדדים הם נגד השו"ע] שמא כמאן דס"ל דא"צ בית חתנים ואפילו כמאן דס"ל דבעינן דלמא שאני ברכת אשר ברא¹¹, דלמבו' בכ"ד כמעט ליכא מאן דס"ל כן, ומעתה אין לברך אפילו ברכת אשר ברא אם אינו בית חתנים וכדעת הרמב"ם והראשונים והשו"ע. ואין לערער מה דחזינן בדעת כמה ראשונים דמאן דס"ל דאשר ברא הוי בכלל ברכת חתנים ס"ל ג"כ דבעינן שיהא עשרה ובפחות מזה אין מברכין אפילו אשר ברא, כן מפורש שם ברמב"ן ובתשו' הרשב"א ובחידושי הריטב"א, וא"כ לדידן דנקטינן בשו"ע בסעי' ד' דא"צ עשרה א"כ מימלא א"צ בית חתנים, דזה אינו, דלדעת הרמב"ם אע"פ שא"צ עשרה באשר ברא כמו שמדקדק הב"י בדבריו אפ"ה הוי ברכת חתנים ובעינן בית חתנים, ולדעת הר"ן אע"פ דל"ח ברכת חתנים וא"צ עשרה

⁸ גם מקור השיטה חלוק דבכתובות מביא מהתוס' לחלק בין אשר ברא לשאר ברכות ובסוכה מביא מהתוס' דא"צ כלל בית חתנים.

⁹ מיהו ע' מהרש"ל פ"ק דכתובות ס"כ דבברכת אשר ברא לא נהגו לדקדק ואפילו כשאין עושין שום סעודה לכלה כגון בתוך ז' ימי המשתה שעושים הקרויים סעודה לחתן לחוד אפ"ה מברכים ברכת אשר ברא.

¹⁰ ומש"כ בהג"מ פ"ה דברכות ה"ב וז"ל: מוהר"ם היה מנהיג לברך שהשמחה במעונו וברכת חתנים דהיינו אשר ברא בליל מוצ"ש יום אחד שלאחר הנישואין כשעושין משתה אצל חתן וכלה אע"פ שאין אוכלין במקום שאוכלין בנישואין אלא בבית החתן והכלה, והובא בד"מ סק"ח, הוא צ"ב דמ"מ מצריך בית חתן וכלה ומ"ש, גם מב' בדבריו דודאי אשר ברא הוי בכלל ברכת חתנים.

¹¹ כ"כ בשו"ת מלמדך להועיל ח"ב עמ' תל"ג ובספר נר אבנר ח"ד עמ' תצ"ד. ועי' בשו"ת והיה העולם סו"ס ל"ז שכ' דאף לדידהו אין זה מספיק דקיי"ל סב"ל אפילו במקום ס"ס.

אפ"ה בעינן בית חתנים, וכן דעת השו"ע מפורש דא"צ עשרה ומ"מ בעינן בית חתנים וכמבוי, וע"כ דלדעתם אינו תלוי זב"ז, והטעם כמש"כ הר"ן דלעולם בעינן 'שמחה' אף גבי אשר ברא ואין שמחה אלא בחופה. גם הרא"ש ס"י י"ג כ', 'ואשר ברא יש שכתבו דבעי י' ויש שכתבו דלא בעי י' דלא הוזכרו עשרה אלא כשמברכין כל ברכת הזיווג דומיא דבועז וממקור ישראל וכן מסתבר, הרי דאין הטעם משום דל"ח ברכת חתנים אלא משום דבעינן דומיא דבועז, ועיי' בב"י דהטעם דנקטינן דא"צ י' הוא משום דברי הרא"ש והרמב"ם והר"ן, וא"כ מבוי דלדידן לא תלייא זב"ז ואע"פ שא"צ עשרה מ"מ בעינן שיהא בית חופה משום שמחה. ומכ"ז נראה שאין לברך כלל אפילו אשר ברא שלא בבית חתנים ובזה"ז דליכא בית חתנים א"כ אין לברך כלום.

ט. אמנם נראה דאין בזה"ז שום מניעה שלא לברך את כל הברכות בכל מקום משום בית חתנים, והוא בדיקדוק דברי הרא"ש בסוכה [כה:]: וז"ל: ונראה דמהכא אין ראייה שאין לברך ברכת חתנים במקום שהחתן והכלה הולכים לאכול בבית אחר דה"פ הכא אין שמחה אלא בחופה כיון שאין דעתו להניח חופה אלא כדי לאכול בסוכה ואח"כ חוזר לחופתו אבל אם הולך לגמרי לבית אחר הוא וחבריו אחריו ועושים אותו בית עיקר גם שם נקראת חופה ויכול לברך שם ברכת חתנים וכן היה מעשה באדם אחד שהולך כלתו לעיר אחרת והצריכוהו לברך שם ברכת חתנים ע"כ. וכ"כ בהג"מ בפ"ב דברכות וברבינו ירוחם דף קפ"ו ע"ג. ולמבוי היטב בלשונו כל הקפידא של בית חתנים הוא שמשאיר את המקום של 'עיקר' השמחה והולך למקו"א¹² וכמו שהולך לסוכה שהוא מקום רק עבור המצוה ואין בו שמחה דבזה נעדר עיקר השמחה שאין המקום ראוי לשמחה וגם החברים אינם עימו, אבל אם הולך עם כל החברים ועושה המקום החדש למקום

¹² דעיקר השמחה הוא במקום שייחדו עבור שמחה זו, וכמו שמצינו שמברכים ברכת האבלים 'בבית האבל' ששם עיקר הצער וכמבוי' שם בגמ' [ח:]: וברמב"ם בהל' ברכות את ההשוואה של הברכות זל"ז, דתיקנו במקום שיש שם עיקר שמחה ועיקר צער.

שהוא 'עיקר' השמחה נעשה אותו מקום לעיקר השמחה והוי בית חתנים. אמור מעתה דמה דבעינן הוא שיהא במקום שהוא עיקר השמחה ולא שהשמחה מונחת במקו"א והוא נמצא במקום שאין בו שמחה, ולפ"ז דווקא בזמנם שהיה מקום מיוחד לריבוי השמחה במשך כל הז' ימים שהרי היו בונים בית מיוחד עבור החופה וכמש"כ רש"י במגילה [ה:] והיו שוהים שם כל הז' ימים וכמבוי בסוכה שם, לכך היו מברכים רק שם דא"א לברך במקום שאינו עיקר השמחה, אבל בזה"ז שהשמחה נמצאת כל יום במקום אחר דמקום החופה בזה"ז הוא רק ליום אחד בלבד וכל יום עיקר השמחה נמצאת במקום אחר שמיעדים ומיחדים לכך וכל החברים באים אחריהם, א"כ בכל מקום שעושין שבע ברכות מיוחד לכבודם הוי בית חתנים דשם הוי עיקר השמחה ואין שמחה במקו"א. ודברי הרא"ש הובאו בטור ובשו"ע בסעיף י' ללא חולק¹³, וא"כ מבוי דזהו גדרו של בית חתנים ויש לברך בזה"ז את כל הז' ברכות בכל מקום שעושין לכבוד החתן והכלה.

י. ובאמת שכ"פ האחרונים בכוונת הרא"ש, כ"כ הבי"ח [אות י'] דכל מקום שהחתן והכלה אוכלים שם עם בני החופה בית חתנים קרינן ליה ומברכין שם ברכת חתנים ולגבי סוכה דווקא קאמר כיון שאין דעתו להניח שם החופה בסוכה אלא כדי לאכול שם לקיים מצות סוכה אבל כשהלך לגמרי בבית אחר א"כ מניח שם החופה ובית חתנים הוי וכ' בסמ"ק ישן דכן עמא דבר 'וכך הם דברי הרא"ש', ע"כ. וכ"כ הט"ז סק"ז, דנראה דעכשיו יש לברך אפילו בבית כשהחתן והכלה הולכים ושמחים שם דעיקר בית החופה שזכרנו שיש שם שמחה ביארו התוספות 'והרא"ש' דהיינו מקום עיקר ישיבת חתן

¹³ עיי"ש בב"י דדברי הרא"ש אינם סותרים למש"כ בפסקי התוס' דכשהחתן הולך עם כלתו לעיר אחרת אין לברך ברכת חתנים, דאפשר דהתם מיירי כשהולכים לעיר אחרת לטייל ודעתם לחזור לביתם תוך ז' ימים והרא"ש מיירי בהולכים להתיישב לדור באותה עיר ואפילו את"ל דפליגי אנן אהרא"ש סמכינן דפוסק מובהק הוא וכ"ש שאותו פסק לא נמצא בתוס', ע"כ. ומש"כ השו"ע בלשון י"א ולא כדבר מוסכם הוא משום שעיקר הדין מוזכר בדברי פוסק יחיד וכידוע בכללי השו"ע.

וכלה וכו' נמצא שיש שמחה יתירה לחתן ולכלה בבית החופה טפי משאר בתים ע"כ חילקו שפיר בין הבתים משא"כ עכשיו שאין קורין חופה רק למה שמקדשין הכלה תחת מטלית הפרוסה על הכלונסות אין שום מעלה לבית שעושין בו סעודת הנישואין טפי מבתים אחרים וקורא אני ע"ז שמחה מה זו עושה בבית זו טפי מבתים אחרים דמ"ל כותלי בית זה או ב"א, עכ"ד.¹⁴ וכ"כ בתש"ו הרדב"ז ח"ד סי' רמ"ט, ולענין אם יצאו החתן והכלה מבית חופתם לאכול בבית אחר אין מברכין שם ברכת חתנים דאין שמחה אלא במקום החופה ומ"מ אם יצאו מפני שבית החופה קטן מהכיל הקרואים מברכים שם שבע ברכות לפי ששם הוא עיקר השמחה, ע"כ. הרי מבוי תחילת דברי הרא"ש דבעין דווקא חופה ומ"מ מבוי דאם היציאה משום שאין שם שמחה מפני שהמקום קטן ועיקר השמחה הוא במקו"א נעשה אותו מקום בית חתנים. וכן מבוי היטב ביש"ש פ"א דכתובות ס"כ, שאחר שהעתיק לכ"ד הרא"ש ושכן פוסק רבו מהר"ם, כ' ואנו נוהגים כדבריהם בפרט במדינתו שאין שם מושב מקום קבוע לחתן וכלה אלא היכא שאוכלים החתן עם הכלה והשושבינן קרוי מקום חופה, ע"כ. וכ"כ בערה"ש סי' ס"ב סל"ו, דכ"ד השו"ע הוא בשיש מקום חופה קבוע לחתן והכלה עם השושבינים כל ז' ימי המשתה ולכך כשסרים

¹⁴ עיי"ש בדברי הט"ז שהזכיר ג' טעמים דיש לברך בזה"ז ברכת חתנים בכל מקום, הטעם הא' דיל"פ בדברי הרא"ש דאע"פ שמניח החופה ששם עיקר שמחה והולך למקו"א ע"ד לחזור מ"מ אם שמח ג"כ במקו"א ובאותו זמן אינו חושב על חופתו מברך ג"כ במקום השני ולא בא לאפוקי רק מקום סוכה שאין שם שמחה כלל רק לצאת יד"ח. ולא העתקנו זה הטעם בפנים דאע"פ שהוא מדייק כן היטב בלשון הרא"ש מ"מ אינו מוכרח כן לדעת השו"ע. והטעם הג' כ' דסמכין ע"ד הר"ן דא"צ כלל חופת חתנים ושכ"כ מהר"ל מפראג, וג"ז לא העתקנו משום דלא נקטינן הכי וכמב' בשו"ע ואף הר"ן גופיה לא נקיט כן למסקנא וכמב' בדברינו באות ג'. והטעם הב' הוא מש"כ בפנים והוא בדברי הרא"ש דס"ל דבעין בית חתנים והוא טעם נכון וברור שכן מדויק ברור לשון הרא"ש וא"א לבאר בדבריו באופן אחר. [ומש"כ בתוך הטעם הב' דחופה היינו המיוחד לביאה ועכשיו ליתא בזה"ז ולכך יכול לברך בכל מקום, באמת שכן מב' בדברי רש"י בסוכה שם אולם אנן לא נקטינן הכי דהא חופה נידה קונה וכמב' בסי' ס"א ס"ב, רק חופה היינו מקום עיקר שמחה וכמפורש בראשונים ותו לא, אולם עיקר סברא דעכשיו ליתא לחופה כל ז' ימים בזה דבריו ברורין כמדוקדק מהרא"ש].

משם באקראי אין שם שמחה אבל אצלינו שאין אנו רגילים לקבוע מקום קבוע כל ז' ימי המשתה לכן לאיזה מקום שמתאספים שם הוא מקום השמחה.

יא. אתה הראת לדעת אחר שכך מבוארים דברי הרא"ש בטור ובשו"ע בדקדוק מפורש וכך הם דברי האחרונים הנז' ולא נמצא מי שפליג ע"ז, אמור מעתה דיש חיוב גמור לברך כל הז' ברכות בכל מקום שעושין סעודה של ז' ברכות עבור החתן והכלה. ואמנם אין כן המנהג הרווח אצל בני ספרד וכמש"כ מו"ר מופה"ד בשו"ת יחו"ד ח"ז סי' קצ"ז דמנהג הספרדים בירושלים שלא לברך שבע ברכות אלא בבית החתן¹⁵ אולם לפמשנ"ת אין למנהג זה מקור¹⁶ ואין אנו מצווין להחזיק המנהג¹⁷ ולהפסיד את כל בניי בברכת חתנים¹⁸. גם מה שנהגו עכ"פ לברך ברכת אשר ברא בכל מקום, הנה לפמשנ"ת לעיל אין לזה טעם

¹⁵ ועיי"ש שכך היה מורה ראש הישיבה הגר"ע עטייה זצ"ל. אולם הגר"ש בעדני שליט"א אמר לי [בליל כ"ג בסיון תשפ"ב] שהגר"ע עטייה זצ"ל אמר לו שאין היום דין בית חתנים והורה לו לברך בכל מקום ובתנאי שיעשו סעודה במיוחד לכבוד חתן וכלה וכמש"כ בשו"ע בסי"א דבעין סעודה שהתקינו לחופה ולאפוקי סעודה שמתקיימת בלא"ה. [ואמר עוד דהגר"ע עטייה זצ"ל לא היה דרכו לחתוך הפסק כדרך הפוסקים, וכנראה דמש"ה מצינו בכמה עניינים סתירות בדעתו כמו בנדו"ד].

¹⁶ ומש"כ ביחו"ד מדברי הגאון מליסא בדה"ח [דיני ברהמ"ז בבית החתן אות ט'] דבשביל לברך ז' ברכות בעין שיהא לחתן ולכלה חדר בפנ"ע שיכולין להיות יחד לבדם ולשמוח שם ואם לאו אין לברך אפילו אשר ברא, הנה לפמשנ"ת בדעת התוס' והרא"ש ושאר הראשונים והשו"ע והפוסקים לא בעי שיהא מיוחד לביאה דהא חופת ביאה קונה אלא בעין מקום שהוא עיקר השמחה וזה הנקרא חופה, ורק הט"ז ס"ל כן ע"פ המבוא בפרש"י ואין לא נקטינן הכי. ועוד דאי כדבריו אין לברך אפילו אשר ברא, גם עוד שאין לברך אפילו בבית אבי החתן שאינו מיוחד להם.

¹⁷ ולפי מה שביררנו שורש מנהג זה הוא לפי ההנהגה הכללית הנהוגה אצל בני ספרד לחוש בכל דבר לסב"ל אולם למבוא בפנים אין סיבה וטעם לנהוג כן.

¹⁸ ובאמת שהוא הפסד גדול עד מאוד עבור החתן והכלה, דהא ברכת שמח תשמח היא ברכה לחתן ולכלה שמתפללים ומברכים שיצליחו בשמחה וטוב לב ויהיו שמחים בהצלחה כל ימיהם כמש"כ ברש"י בכתובות [ח]. ד"ה שמח תשמח וד"ה משמח חתן וכלה, והיא הברכה היחידה המיוחדת כלפי כל חתן וכלה דברכה אחריתא היא שבח לקב"ה שברא דיבוק איש באשה כמבוא שם ברש"י [ומה שהעולם משביח ברכה אחריתא ביותר הוא משום אורכה ומקומה בסוף ואחרון חביב], ומה ערך ידמה לברכותיו של הקב"ה המיוחדים עבור זוג זה ובפרט ביום מחילת עוונות, ומי יודע כמה שלום בית והצלחה בכל הענינים היה מתרבה בעולם אם היו כו"ע מברכין כל הז' ימים עבור החתן והכלה וכל העם עונים אמן.

ואדרבא כלפי לייא דהא גם ברכת אשר ברא היא מברכת חתנים כמפורש בראשונים ובשו"ע, וא"כ ממ"נ צ"ב איך נתייסד מנהג זה¹⁹ דאם ס"ל דבזה"ז ליכא בית חתנים א"כ אין לברך גם אשר ברא והוי ברכה לבטלה ואי איכא בית חתנים א"כ יש לברך הכל ואיך נעשה פלגין בזה. ולפי הנראה מצווה רבה לשנס מותנים ולהחזיר עטרת תפארת ברכת חתנים למקומה לברך בכל מקום את כל הברכות, וכבר קדמו בזה בכמה ספרים מחכמי דורינו לתקן החיסרון הזה מטעמים ונימוקים שונים, כ"כ בשו"ת שמש ומגן ח"ג אה"ע סי' כ"ד ובספר ברכ"ה ח"ד עמ' שס"ד ובשו"ת וישב הים ח"ב סכ"א,²⁰ ומי שבידו אהבת האמת לא יכחיש המוחש אלא יאזור חיל ואומץ לתקן הדבר הזה²¹.

יב. ושמא תבוא יד הדוחה לומר שלא כהבנת כל הני אחרונים ויאמר סברא מדיליה, דדלמא לא תיקנו אלא בזמנם שהיה בית מיוחד של בית חתנים שהוא מקום שנבנה במיוחד עבור החתן להיות לו בית מגורים קבוע וכ"ז לא שייך בזה"ז ומימלא א"א לברך כי לא תיקנו ע"ז²², אף אתה אמור לו דלדעת רוב הראשונים כל המקור של בית חתנים אינו מדברי הגמ' בכתובות ואין מפורש בגמ' אלא ממש"כ בסוכה דבעינן דווקא חופה מפני שאין שמחה אלא בחופה ומינה ילפו

¹⁹ ואגב יש להעיר מה שכתוב בספרי חכמי דורינו בכמה דברים שיש בהם פלוגתא דהלך אחר המנהג ואין אחר המנהג כלום וכו', ופעמים רבות שבאותו ענין ממש יש ב' מחברים שחולקים וכ"א כותב שהמנהג כדבריו, ובאמת כן הוא שבמקומו של מחבר א' סוברים כדבריו ולכך נעשה מנהג אצליהם ובמקומו של מחבר ב' הוא בהיפך, ובכה"ג ודאי ל"ח מנהג דאמרינן ביה הלך אחר המנהג, וכבר אמרו במגילה [כ.] אין מביאין ראיה מן המתיר, ועי' ריטב"א כתובות [ו.] דאין מביאין ראיה ממעשה רב של האמורא עצמו לפסוק כמותו. מיהו בנדו"ד המנהג הרווח שאין מברכין ז' ברכות.

²⁰ ומ"מ כ"א כתב בדרכו ואנן כדרכנו. ומ"מ מש"כ שם בשו"ת וישב הים דיש להחזיק עיקר בדעת השו"ע כדברי הר"ן דא"צ בית חתנים, ז"א דאף הר"ן גופיה לא נקיט הכי למסקנא אלא ס"ל לחוש לתוס' וכמו שהעתיק הב"י וא"כ ודאי השו"ע לא ס"ל כן.

²¹ ובאמת שמענו כמה מעשים שאף מו"ר זצ"ל לא ס"ל כן בסכינא חריפא וכמה פעמים אמר שאין הדבר ברור שאין מברכים, ובשבע ברכות של נישואי נכדו שהיה בביתו ברכו כל הברכות, ועוד כיוצ"ב. ונמצא שאין מנהג ברור שלא לברך.

²² סברא זו בעצם תמוהה לומר שתיקנו רק באופן מסויים שהיה בזמנם דודאי הרי זו תקנה לדורי דורות עבור כלל ישראל.

הראשונים דכיון דבעינן שמחה א"כ אין לברך אלא במקום שמחה, והאי חופה ודאי הוי רק לשעתו דאין חופה אלא לז' ימים²³, וא"ת דמ"מ בעינן מאיזה טעם שיהא מקום קבוע לכל הז' ימים שבו שוהים החתן והכלה כל ז' או שיהא עכ"פ במקום ששם נעשתה החופה, ז"א וכמש"כ בשו"ע בס"י שאפשר לילך באמצע הז' ימים ולעשות חופה במקו"א, הרי דא"צ מקום קבוע אלא בעינן רק שיהא מקום עיקר השמחה, וכמו דאפשר לילך באמצע ולהעביר השמחה למקו"א כך אפשר לעשות השמחה בכל יום במקום אחר דמ"ש ומנ"ל לחלק²⁴. ותדע עוד שהרי בליל הנישואין הדבר מוסכם שא"צ דווקא בית חתנים דלפי ריבוי השמחה שיש באותו זמן כל מקום חשיב כבית חתנים, וכמש"כ הרדב"ז שם 'ועוד מסתברא לי שאין הדברים אמורים אלא בשאר סעודות אבל בסעודה הראשונה כיון שהחתן והכלה והשושבינים שם עיקר השמחה ומברכים שבע ברכות', גם עוד מוסכם בפי כל שמברכים כל הברכות בבית החתן ויש שמברכים אף בבית הורי החתן אע"פ שאינו בית חתנים ומקום החופה, והרי להדיא דאין 'דין' בדווקא בבית חתנים ששם הייתה חופה²⁵ אלא בעינן ריבוי שמחה והוא הקובע לבד וזה ברור. וכ"ז מלבד מש"כ שם הרדב"ז דאם המקום דחוק אפשר לילך למקו"א, הרי דהכל תלוי בשמחה

²³ ואע"פ שהשו"ע בר"ס ס"ב נקיט כלשון הרמב"ם דבעינן בית חתנים והוא מפשט הגמ' דכתובות מ"מ בס"י הביא את לשון התוס' והרא"ש וגם בב"י הביא לדברי הר"ן ושאר ראשונים וש"מ דלא פליגי בגדרן של דברים.

²⁴ ואם תבוא לומר שיש דין 'לבנות' החופה עבור החתן ולא יהני בבית שהוא בנוי עבור אנשים אחרים א"כ לא יהני בחתן שקנה דירה בנויה כיון שלא נבנה עבורו וזה לא שמענו ולא נשמע.

²⁵ ומתלמידי הגר"צ אבא שאול זצ"ל שמענו שדעתו הייתה לחשוש דלמא בעינן דווקא צורת חופה ממש בשביל שמחה וכלשון הגמ' אין שמחה 'אלא' בחופה, ואמר שאפילו בבית החתן אין לברך אלא כשיש צורת חופה וכן עשה בנישואי בנו בז' ימים שהעמיד פרוכות למעלה והשיב החתן והכלה תחתיהם ואז הורה לברך. ע"כ. ובאמת שאם באנו לחוש לזה לא יהני בזה"ז אפילו יתנו פרוכות דודאי בזה"ז אין שום תוספת שמחה אם ישבו תחת פרוכות, ואם באמת היה בזמנם שמחה מיוחדת דווקא בזה א"כ האידנא דליתא מזה כלום לא יהני שיתנו פרוכות, וממ"נ או דנברך בזה"ז גם בלי פרוכות או דלא יהני אפילו יתנו פרוכות.

וכמפורש עוד בשאר האחרונים הנז', וא"כ אף בזה"ז ברור דאזלין
בתר עיקר השמחה וא"צ כלום עוד.

יג. ומ"מ יש ליתן הדעת שיהא שמחה אמיתית, וכבר כ' הסמ"ג עשין מח' דהאידינא ערבה כל שמחה ואין לומר שהשמחה במעונו אחר שבעה, והוב"ד בטור ובשו"ע סו"ס ס"ב, ומכ"ש בדורנו שנשאר מעט התמצית, ואם נצטמצם בזמנם שיהא רק בתוך הז' ימים בזמנינו נצטמצם גם בתוך הז' היכא דליכא שמחה באמת. ויש בזה"ז שעושין סעודת שבע ברכות רק כדי לצאת יד"ח, ופעמים שהקהל בא באילוץ עושים בדיעבד ובאים בדיעבד מאחרים לבוא ומקדימים לצאת ואף החתן והכלה אינם חשים בנוח לא בנוחות המקום ולא בטיב הסעודה וכו', גם יש שעושין עבור החתן והכלה ואין איש מקרוביהם שם והם בגפם והכל בגדר גמ"ח, ויש שמטריחים את החתן והכלה להרחיק נדוד כמה שעות לארץ מדבר צייה ושוממה והחתן והכלה היו שמחים טפי להישאר בביתם. ובזה העניין תלוי הדין, דאם יש שמחה גדולה כראוי והחתן והכלה מרגישים בנוח עם בני המשפחה וחברים והכל על הצד הטוב ביותר באופן שיש שם עיקר שמחה, בזה יברכו ז' ברכות כל הז' ימים והוא שיהיו ב' פנים חדשות²⁶, אבל בלא"ה כל שחסר באופן שאין השמחה מושלמת אין מברכין אפילו אשר ברא לבד. וזה הדבר ברור שאין הדבר תלוי בדין ממוני אי הוי הבית שלו או השכירו מקום דלא הוי מדין קניין כלל ומה שייך דין זה לדיני חו"מ, דאטו אם הוי קניין שלו נעשה ריבוי שמחה טפי²⁷, אלא הכל תליא בריבוי

²⁶ ובעינן שיהו מרבים השמחה בעבורם וכמש"כ השו"ע בס"ח ובאופן דליכא פנים חדשות מברכים רק אשר ברא אע"פ דחשיב בזה"ז בית חתנים. ועי' בספר ברכ"ה ח"ד עמ' שנ"ט, דסגי באחד שמרבין בשבילו והשני יהא אפילו אדם זר מן השוק שלא מצאנו מי שסובר דבעינן גם שניים וגם שמרבין שמחה בשביל שניהם, דאז דבעינן שתיים אפילו אין מרבין שמחה או דבעינן אחד ושירבה שמחה, יעו"ש"ה.

²⁷ וכי יעלה על הדעת דאם יעשו בבית החתן או מקום שהשכירו עבורו והוא מקום טחב ונזילות וקירותיו נופלים שיברכו שם ואילו יעשו במקום פאר והדר שאינו ממונו לא יברכו, אתמהא שלא מצאנו לומר דהוא תלוי בדיני ממונות, דבש"ס ובראשונים מפורש שהוא עניין של ריבוי שמחה בלבד.

השמחה דאם יש ריבוי שמחה מברכים אף שאינו שלו וממונו ואם אין
לו ריבוי שמחה אע"פ שהוא ממונו ואפילו בבית החתן עצמו אין מברך
כלל ועיקר.

כלל העולה:

- א. לדעת הרמב"ם והשו"ע אין מברכין ברכת חתנים אלא בבית חתנים ואפילו אשר ברא אין מברכין דגם היא בכלל ברכת חתנים. ויש הסוברים שא"צ בית חתנים וכך נהגו בכמה קהילות.
- ב. בזה"ז שאין מייחדין בית עבור החתן והכלה כל ז' ימים אלא בכל יום נעשה עיקר וריבוי השמחה במקום אחר יש לברך מדינא בכל מקום אף לדעת השו"ע את כל הז' ברכות כל הז' ימים כי אותו מקום שעושין בו את השמחה הוא הבית חתנים ואין הדבר תלוי בקניין הממוני אלא בריבוי השמחה.
- ג. מיהו יש ליתן את הדעת שיהא שם שמחה אמיתית ואינו כבא לצאת יד"ח ובזה הדבר תלוי דאם יש ריבוי שמחה והכל על צד הטוב ביותר מכל הבחינות מברכין את כל הברכות אפילו אינו ביתו של החתן ואינו מושכר לו אבל אם ליכא שמחה כ"כ אפילו הוי שלו וממונו אין מברכין כלל ואפילו אשר ברא.
- ד. הא דמברכין בזה"ז בכל מקום משום דחשיב בית חתנים הוא דווקא היכא דאיכא ב' פנים חדשות וסגי באחד שמרבין שמחה בעבורו והשני אפילו יהא אדם זר מן השוק אבל היכא דליכא ב' פנים חדשות מברכים רק אשר ברא אע"ג דחשיב בית חתנים.
- ה. מצווה רבה לשנס מותנים ולהחזיר עטרת תפארת ברכת חתנים למקומה לברך בכל מקום את כל הברכות ואין להפסיד את בניי מברכות חשובות אלו.